

The image shows a spiral-bound notebook with a light beige, textured cover. The spiral binding is on the left side, with the metal wire visible. The text is centered on the cover in a bold, red, serif font.

**11. NEUROTICKÉ PORUCHY –
FOBICKÉ, ÚZKOSTNÉ,
OBSEDANTNĚ-KOMPULZIVNÍ**

A. ÚZKOSTNÉ PORUCHY

Úzkost a strach patří k běžným emocím.

Úzkost je stav, jehož příčinu nelze přesněji definovat.

Strach je emoční odpověď na rozpoznatelné nebezpečí.

Mají nezastupitelný ochranný i informační význam.

Příčiny vzniku úzkostných poruch:

- **Psychoanalytický pohled** – příčina strachu bývá připisována konfliktům, které vznikly v raném dětství.
- **Etologický model** – Osoby, které v dětství neměly možnost prožít pevný vztah s matkou.
- **Behavioristé** tvrdí, že úzkost je podmíněnou reakcí na některé zevní stimuly.
- Podle **kognitivní teorie** je příčinou úzkosti katastrofická interpretace myšlenek nebo běžných tělesných vjemů.
- **Existenciální teorie** tvrdí, že si člověk uvědomuje dočasnost své existence a svoji smrtelnost.
- **Biologické teorie** – u těchto pacientů existují dědičné faktory.

Fears are
stories we
tell ourselves

Prožívaný strach je doprovázen řadou **tělesných i psychických příznaků**:

- **Příznaky vegetativní aktivity** – bušení srdce, třes, sucho v ústech.
- **Příznaky vztahující se ke hrudi nebo břichu** – bolesti na hrudi, břišní obtíže.
- **Příznaky vztahující se k duševnímu stavu** – pocity závratí, depersonalizace, strach ze ztráty kontroly, strach ze smrti.

1. FOBICKÉ ÚZKOSTNÉ PORUCHY

a) Agorafobie

- Obavy být sám nebo být v situacích, ze kterých je obtížné odejít, kde je obtížně dosažitelná pomoc.
- Strach být na veřejných místech.
- Užítí hromadných dopravních prostředků, pobyt ve výtahu, restauraci.
- Snaží se těmto místům a situacím vyhnout.

b) Sociální fobie

- **Strach z kontaktu s jinými lidmi.**
- **Relativně izolované strachy, například z veřejného vystoupení, nebo generalizované – téměř všechny sociální kontakty.**
- **Obvykle začíná ve velmi časném věku.**

c) Specifické (izolované) fobie

• Obavy ze specifických objektů, situací nebo činností.

Specifické fobie lze dělit do tří skupin:

- a) strach ze zvířat (z pavouků, hadů),
- b) situační fobie (strach z výšek, létání),
- c) fobie z poranění (injekce, pohled na krev).

d) Generalizovaná úzkostná porucha

- Postižení žijí v neustálém úzkostném očekávání.
- Tělesné obtíže – svalové napětí, nespavost, bolesti hlavy.

e) Smíšená úzkostná depresivní porucha

- Současně se vyskytují úzkostné i depresivní symptomy.

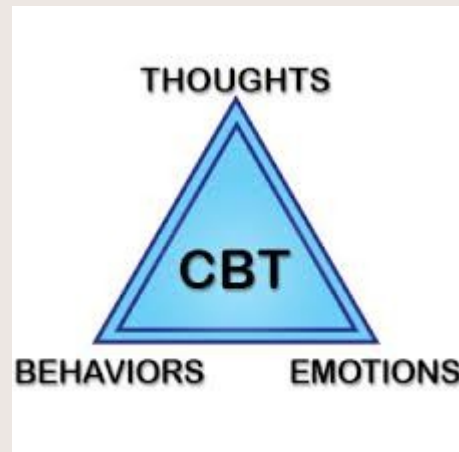
Léčba

Anxiolytika.

Psychoterapie

Kognitivně-behaviorální terapie:

- Nácvik sociálních dovedností.
- Cílené vystavování se obávaným situacím.
- Kognitivní restrukturalizace zaměřená na negativní a dysfunkční myšlenky.

2. PANICKÁ PORUCHA

- Náhle vznikající a nepředvídatelné, opakující se záchvaty masivní úzkosti (paniky).
- Bolest na hrudi, pocity dušnosti, závratě, derealizace.

Léčba

Anxiolytika, antidepresiva.

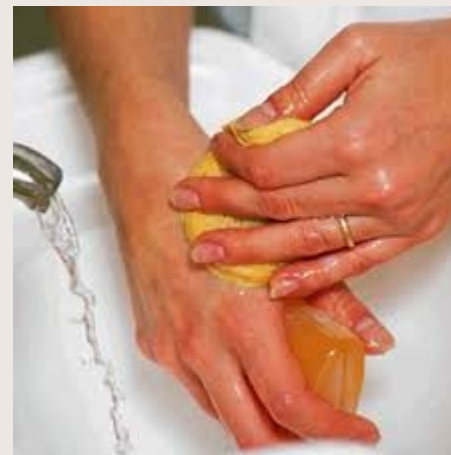
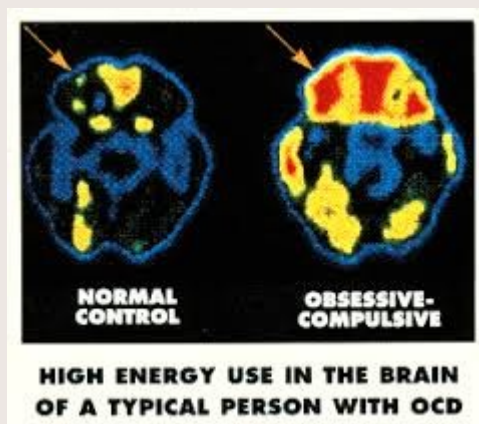
Kognitivně-behaviorální terapie – ovlivnění akutní i chronické hypoventilace, využití relaxačních technik a ovlivnění vnímání některých běžných nepříjemných podnětů.

B. OBSEDANTNĚ-KOMPULZIVNÍ PORUCHA

Obsese

- Pacient musí **myšlenky uznávat za své vlastní, které nejsou vyvolány z vnějšku.**
- Jsou **nepříjemné, opakují se** a postižený alespoň některou z nich považuje za **nadměrnou či nesmyslnou.**
- **Vyhovění nutkání není samo o sobě příjemné.**

Nejčastější obsedantní myšlenky:

- Strach z nákazy.
- Strach, že něco důležitého nebylo uděláno.
- Impulsy k násilnému a agresivnímu chování.
- Starosti o ztrátu něčeho důležitého.
- Nepohoda způsobená asymetrií nebo nepořádkem.

Kompulze:

- **Opakující se jednání, jež subjekt koná v důsledku reakce na obsesi podle určitých ceremoniálních a rituálních pravidel nebo stereotypním způsobem.**
- **subjekt má náhled na nesmyslnost tohoto jednání, ale**
- **má pocity úzkosti a neklidu, pokud nutkavý výkon neuskuteční.**

Začátek obvykle v pozdní adolescenci nebo rané dospělosti.

Příčiny poruchy:

- **Psychodynamické hypotézy** podtrhují význam **raného psychosexuálního vývoje**.
- Podle **teorie učení** vzniká mechanismem **dvojstupňového učení**.

Léčba

Antidepresiva a anxiolytika.

Kognitivně-behaviorální terapie:

- **Hierarchie** – pořadí situací a činností podle jejich intenzity.
- **Expozice** – vystavit pacienta situaci, která v něm vyvolává strach.
- **Prevence nežádoucích odpovědí**.

